

Michał Staroszczyk

Instytucjonalne pozbawienie wolności jako element biowładzy. Kształtowanie podmiotowości antynomijnej w warunkach odosobnienia społecznego

Głównym celem pracy doktorskiej jest zaprezentowanie teorii podmiotowości z dwóch perspektyw. Pierwsza perspektywa – system – odnosi się do wszystkiego co wpływa na podmiot, a jest zewnętrzną wobec niego. Druga perspektywa – indywidualne predyspozycje – odnosi się do wolności podmiotu. Co ważniejsze, skupiłem się na specjalnym rodzaju podmiotowości opisanym przeze mnie – teorii podmiotowości antynomijnej.

Pierwsza perspektywa – system. Skupiłem się na dwóch teoriach; Michela Foucaulta i Pierre'a Bourdieu. Teoria Foucaulta odnosi się do relacji pomiędzy władzą a wiedzą oraz ujawnia ich używanie jako formy społecznej kontroli poprzez instytucje. W swojej pracy doktorskiej głównie bazowałem na książce *Nadzorować i karać. Narodziny Więzienia*. Jest to analiza społecznych i teoretycznych mechanizmów, które pojawiały się w zachodnich systemach penalnych poczynając od osiemnastego stulecia. Foucault argumentuje, że dyscyplina tworzy „posłuszne ciała”, idealne dla nowej liberalnej ekonomii oraz polityki.

Koncepcja przemocy symbolicznej została stworzona przez Pierre'a Bourdieu. Symboliczna władza jest nieświadomym modelem kulturowej oraz społecznej dominacji. Symboliczna władza jest władzą „miękką” funkcjonującą bez użycia przemocy fizycznej. Odwołując się do teorii Bourdieu i Foucaulta pokazuję podmiot z perspektywy systemu. Zgodnie z powyższymi teoriami wyznaczam dla czynników zewnętrznych obszar wpływu jaki mają na podmiot.

Druga perspektywa – indywidualne predyspozycje. W tej części opieram się na pracach Irvina Yaloma, głównie do Psychoterapii Egzystencjalnej. Autor wprowadza czytelnika do europejskiej filozofii i psychoterapii egzystencjalnej. Prezentuje cztery troski ostateczne – śmierć, wolność, izolację oraz bezsens życia – rozważając psychopatologiczne i psychoterapeutyczne strategie radzenia sobie z nimi. W części pierwszej omawia lęk przed śmiercią wraz z teoretycznym i empirycznym zapleczem naukowym. W części drugiej podkreśla rolę wolności, odpowiedzialności oraz znaczenie ludzkiej woli. Część trzecia poświęcona jest trzem typom izolacji: (1) interpersonalnej (izolacja od innych doświadczana jako samotność), (2) intrapersonalnej (doświadczanej jako poczucie niespójności) oraz (3) egzystencjalnej. W części czwartej autor omawia bezsensowność oraz jej rolę w życiu.

Podsumowując, połączyłem perspektywę systemową z perspektywą indywidualnych predyspozycji w celu opisanego podmiotu antynomijnego, bazując na regulacjach prawnych oraz pracach wykonanych przez więźniów. Tak szerokie spojrzenie pozwala ujawnić jak zmarginalizowane grupy funkcjonują każdego dnia. Jak funkcjonują z indywidualnego – egzystencjalnego - punktu widzenia.

Grzegorz Kiedł
01.07.2019